

УДК 336.71

Обліково-інформаційне забезпечення кредитно-інвестиційної діяльності банку

Олена Володимирівна Москаленко,
доцент кафедри обліку і аудиту
Харківського інституту банківської справи
Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ),
кандидат економічних наук

Анотація. Уточнено понятійно-категоріальний апарат обліково-інформаційного забезпечення банку, обґрунтовано роль обліково-інформаційного забезпечення в системі управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку, визначено, яким вимогам має відповідати інформація для прийняття виважених управлінських рішень.

Ключові слова: інформація, обліково-інформаційне забезпечення, управління, кредитно-інвестиційна діяльність, банк.

Постановка проблеми. Виходячи з того, що банківські ресурси об'єктивно обмежені, постає проблема вибору ефективних об'єктів для фінансування, урахувавши при цьому як власні цілі банку, так і сучасні тенденції розвитку економіки країни. Мінливість економічного середовища вимагає від банків пошуку ефективних методів управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку, здатних забезпечити оптимальне розміщення наявних ресурсів в умовах динамічно поновлюваної інформації. Це обумовлює актуальність і важливість розгляду теоретичних і практичних основ розробки обліково-інформаційного забезпечення такої діяльності.

Аналіз останніх досліджень. Варто зазначити, що питання управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку є предметом ґрунтовних наукових досліджень і розглядалися в роботах таких вітчизняних і зарубіжних учених-економістів, як: О. Барановський, І. Бланк, Т. Васильєва, О. Васюренко, О. Вовчак, А. Вожжов, В. Глущенко, Б. Луців, Л. Кльоба, А. Кузнецова, Т. Майорова, Г. Марковіц, А. Пересада, Л. Примостка, І. Сало, В. Сословський, У. Шарп, Н. Шелудько та ін.

Питання про значення обліково-інформаційного забезпечення в системі управління висвітлювалися у працях провідних учених: Ф. Бутинця, Й. Завадського, А. Загороднього, Ф. Голова, Г. Кірейцева, В. Пантелєєва, В. Сопка та інших.

Однак визначаючи теоретичну і практичну цінність вищенаведених досліджень, виявлено деякі питання, що потребують дальшої розробки. Виходячи з довготривалості банківського кредитування інвестиційної діяльності постає необхідність урахувати мінливість умов, у яких відбувається досліджуваний процес. Підвищенню ефективності управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку сприятиме розробка відповідного обліково-інформаційного забезпечення за рахунок належного врахування впливу динаміки зміни економічних показників, що актуалізує проведення дальших досліджень за обраною темою.

Постановка завдання. Метою цієї статті є обґрунтування ролі обліково-інформаційного забезпечення

в системі ефективного управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку.

Результати. У сучасних умовах розвитку економічних відносин інформація стає одним з основних факторів, від її якості і своєчасності багато в чому залежить ефективне управління банківськими ресурсами. Це пов'язано з тим, що інформація пронизує всі системи управління, охоплює весь комплекс завдань, пов'язаних із забезпеченням і використанням ресурсів банку [1, с. 54].

Під інформацією мається на увазі «...зменшення невизначеності завдяки отриманню повідомлень про щось» [2, с. 128] або «інформування, повідомлення про будь-що, про будь-який факт, явище тощо, роз'яснення чого-небудь» [3, с. 9]. У тій самій роботі під інформацією узагальнено розглядають «...сукупність різноманітних знань, сигналів, відомостей про фактичні та інші процеси і явища, що їх певна система сприймає (збирає, зберігає, обробляє) від навколишнього середовища (вхідна інформація), видає в навколишнє середовище – систему (вихідна інформація) або зберігає її в собі (внутрішня інформація) і використовує для визначених цілей, у тому числі і для менеджменту».

Отже, для того, щоб підвищити оперативність і поліпшити якість кредитно-інвестиційної діяльності банку, а також постійно вдосконалювати методи управління, потрібно своєчасно забезпечувати менеджмент різних рівнів об'єктивно необхідною (релевантною) інформацією, яка давала б змогу оцінити зовнішнє і внутрішнє середовище.

У межах досліджуваної теми на особливу увагу заслуговує саме економічна інформація, тому треба враховувати, що вона має відмінності від інформації взагалі.

На думку Г. Азаренкової, економічна інформація – це «...сукупність інформаційних образів, які ототожнюють собою окремі вартісні характеристики та допомагають зменшити невизначеність у разі здійснення деякої економічної діяльності» [4, с. 294]. Перевага цього визначення – акцент на вартісній складовій інформаційного масиву, що визначальне для дослідження саме економічних процесів.

Ядром економічної інформації банку є облікова інформація, адже вона повніша, точніша й оперативніша, всебічніша і достовірніша за будь-яку іншу. Вона моделює як зв'язки банку з навколишнім середовищем, так і його внутрішню структуру, дає можливість розподіляти права виконавців та їхню відповідальність за економічну ефективність [5].

Облікова інформація характеризується складною структурою і розкриває фактичний стан досліджуваної системи за звітний період. Ця інформація стає основою для коригування планової інформації, детального аналізу фінансового стану банку, прийняття рішень про більш ефективне управління банком тощо. На практиці обліковою інформацією виступає інформація бухгалтерського обліку, статистична інформація та інформація оперативного обліку [6].

Будуючи систему управління, треба враховувати суттєві характеристики облікової інформації, а саме: цільове призначення, обсяг, цінність, повноту, надійність, вірогідність, надмірність, швидкість передавання і переробки інформації.

Одна з вагомих з погляду управління характеристик інформації – її цільове призначення, оскільки одну і ту ж інформацію можна використовувати з різною метою. Тому і вимоги до неї відповідно до ситуації будуть різними.

Важливого значення для своєчасного передання та обробки інформації набуває її обсяг, котрий для задоволення потреб без перевантаження має бути оптимальним.

Цінність інформації – досить складна категорія, що напряму залежить від низки інших характеристик: повноти, надійності, вірогідності та визначається своєчасністю передання інформації; ступенем впливу на рішення, що приймається на її основі, і важливістю самого рішення.

Інформація вважається повною, якщо вона відповідає тому обсягу, який потрібен. В іншому разі виникає ймовірність прийняття помилкового управлінського рішення через неповноту інформації або її надлишок.

Наявність помилок в інформації характеризується за допомогою надійності, яка багато в чому залежить від технічних засобів, що використовуються.

Вірогідністю називають характеристику, що свідчить про відповідність наявної інформації об'єктові, явищу або процесу, котрий вона відображає.

Під надмірністю інформації розуміється збільшення обсягів даних, що передаються, але не спричиняють одержання додаткових нових відомостей.

Остання, але не менш важлива характеристика – швидкість передавання і переробки інформації – залежить від швидкості технічних засобів та систем, що використовуються у процесі її одержання.

Ефективність управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку тісно пов'язана з умінням управляти інформаційними потоками. На думку О. В. Васюренка, «інформація – своєрідний нефінансовий ресурс банку. Вона має певну вартість, може продаватись і купуватись, а головне – використовується як основа

для прийняття будь-якого управлінського рішення» [7, с. 80].

Отже, в управлінні кредитно-інвестиційною діяльністю банку важливе місце займає інформаційне забезпечення (рис. 1) [8, с. 30–31].

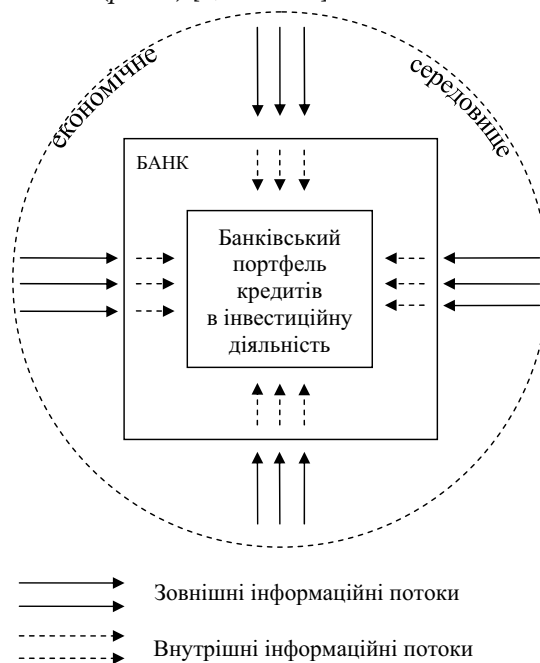

Рис. 1. Інформаційне забезпечення управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку

Одне із завдань управління банківськими ресурсами – своєчасний аналіз інформації, формування та розробка належного обліково-інформаційного забезпечення, що відповідатиме перерахованим вимогам.

Саме тому задля оптимізації підходів до управління в сучасних умовах потрібно приділити увагу належному врахуванню впливу інформаційного середовища на досліджуваний процес [1, с. 56].

Згідно з наведеним на рис. 1, процес управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку слід розглядати як складову інформаційного середовища, у рамках якого на кінцевий результат досліджуваного процесу впливають внутрішні і зовнішні інформаційні потоки.

Отже, приймаючи рішення щодо формування банківського портфеля кредитів в інвестиційну діяльність, банк має корегувати результати оцінки інвестиційних проектів, отримані за визначеною методикою, на вплив вхідної інформації, що надходить до банку. При цьому, відповідно до тривалості досліджуваного процесу, слід урахувати динамізм цієї інформації та ступінь її важливості для прийняття управлінського рішення.

Інформація сама по собі є значною цінністю, незалежно від фактів, які вона фіксує. Ця цінність зумовлена можливостями, котрі вона надає для прийняття рішень, тобто потенційними діями. Кожна така дія стає бухгалтерською категорією. Подібний підхід дозволяє відокремити явище (інформаційний аспект) від факту (економічний аспект) і зосередити увагу саме на явищі [5].

Відомо, що цінність інформації визначається з використанням експоненціального закону. Згідно з цим законом інформація про досліджуваний параметр x на момент часу t_1 відносно попереднього періоду t_0 має для банку максимальну для прогнозування цінність Z_{x1} . На момент t_2 цінність цієї інформації для прогнозування відносно цінності поточної інформації Z_{x2} буде зменшена за експоненціальним законом (рис. 2).

Якщо спостерігається тренд у зміні параметра x , то для його прогнозу важливіші «свіжі» дані, а не довга передісторія [8, с. 64–65].

Отже, ефективність управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку залежить від належного обліково-інформаційного забезпечення, що є основою для прийняття управлінських рішень та передбачає об'єднання показників, що формуються із зовнішніх і внутрішніх джерел інформації (рис. 3) [9, с. 33].

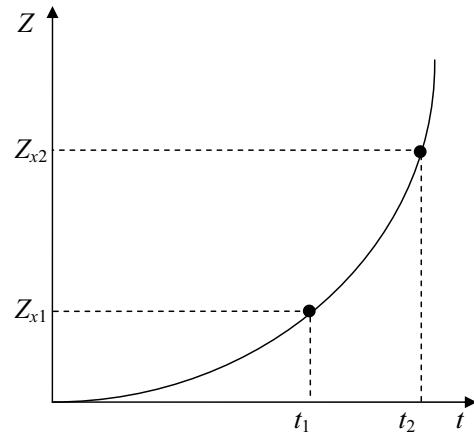

Рис. 2. Залежність цінності інформації для прогнозування від часу її отримання

Рис. 3. Обліково-інформаційне забезпечення управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку

У процесі визначення вищезазначених показників було виокремлено групу нормативно-регулювальних, оскільки у процесі здійснення кредитно-інвестиційної діяльності банківські установи мають відповідати як загальнодержавним, так і внутрішнім нормативам та положенням, що регулюють цей вид діяльності.

Висновки. Управління кредитно-інвестиційною діяльністю банку реалізується за допомогою сукупності аналітичних прийомів і способів, які дозволяють виявляти й вимірювати вплив зовнішніх і внутрішніх факторів на результативність банку й обґрунтувати відповідні управлінські рішення. Ефективність аналітичних процедур багато в чому обумовлюється якістю обліково-інформаційного забезпечення. Найсуворіші вимоги традиційно висувають до облікових джерел інформації. Дані обліку й звітності банків більше, ніж якої-небудь іншої комерційної організації, піддаються

контролю і нагляду з боку державних та інших регулятивних органів, що, з одного боку, спрощує процес систематизації інформації (коли процедури докладно описані в нормативних актах, що регулюють банківську діяльність), а з іншого боку – підвищує мінімальний рівень вимог до якості інформації.

На кожному етапі управління банківським портфелем кредитів в інвестиційну діяльність формується відповідний інформаційний потік, завдяки якому користувачі здійснюють свої функції та приймають своєчасні управлінські рішення, адаптовані до зовнішнього і внутрішнього середовища банку. Від об'єктивного і достовірного обліково-інформаційного забезпечення багато в чому залежить успіх прийнятих рішень, що ґрунтуються на сукупності висновків про результати комплексного аналізу й обробки різноманітної інформації.

Список використаних джерел

1. Управління діяльністю банку: методологія і практика : монографія / [О. В. Васюренко, І. М. Федосік, Л. В. Васюренко та ін.] ; за заг. ред. акад. АЕН України, д-ра екон. наук, проф. О. В. Васюренка. – К. : УБС НБУ, 2008. – 230 с.
2. Твердохліб М. Г. Інформаційне забезпечення менеджменту : навч. посібник / М. Г. Твердохліб. – Вид. 2-ге, допов. і перероб. – К. : КНЕУ, 2002. – 224 с.

3. Дутка Г. Я. Педагогіка, математика, економіка : словник базових термінів / Г. Я. Дутка. – К. : УБС НБУ, 2009. – 360 с.
4. Азаренкова Г. М. Менеджмент фінансових потоків економічних агентів : монографія / Г. М. Азаренкова. – Х. : ВКФ «Гриф», 2005. – 119 с.
5. Івахненко С. В. Інформаційні технології в організації бухгалтерського обліку та аудиту : навч. посібник / С. В. Івахненко. – 4-те вид., випр. і допов. – К. : Знання, 2008. – 343 с.
6. Страхарчук А. Я. Інформаційні системи і технології в банках : навч. посібник // А. Я. Страхарчук, В. П. Страхарчук. – К. : УБС НБУ ; Знання, 2010. – 515 с.
7. Васюренко О. В. Банківський менеджмент : посібник / О. В. Васюренко. – К. : Вид. центр «Академія», 2001. – 320 с.
8. Сословський В. Г. Аналіз вибору інвестиційних стратегій / В. Г. Сословський // Вісник УБС НБУ. – 2008. – № 1. – С. 63–67.
9. Сословський В. Г. Активізація участі банків у кредитуванні інвестиційної діяльності підприємств : монографія / В. Г. Сословський, О. В. Москаленко, І. В. Сословська. – К. : УБС НБУ, 2013. – 179 с.

Summary. In the article is specified the conceptual and categorial apparatus of accounting and information bank support, the role of accounting and information support in the management system of credit and investment bank activity is grounded; the requirements are defined that must be met the information for making reasonable management decisions.

Keywords: information, accounting and information support, management, investment activity, bank credit portfolio for investment activity.